

NORGES HØYESTERETT

Den 31. august 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Matheson og Arntzen i

HR-2021-1766-U, (sak nr. 21-119032STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Knut Ditlev-Simonsen)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over kjennelse om varetektsfengsling på grunn av gjentakelsesfare.
- (2) A er ved tiltalebeslutning av 21. mai 2021, tilleggstiltalebeslutning av 16. august 2021 og siktelse av 18. august 2021 tiltalt og siktet for en rekke forhold, blant annet for kroppsskade, kroppskrenkelse, flere tilfeller av kjøring i ruspåvirket tilstand og vold og trusler mot offentlige tjenestemenn. Hovedforhandling for forholdene i tiltalebeslutning av 21. mai 2021 og tilleggstiltalebeslutning av 16. august 2021 er berammet til 16. og 17. september 2021.
- (3) Påtalemyndigheten fremmet 18. august 2021 begjæring om varetektsfengsling av A i fire uker under henvisning til straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 3 om gjentakelsesfare. Buskerud tingrett avsa 19. august 2021 kjennelse med slik slutning:

«A, født 00.00.1986, kan holdes i varetektsfengsel inntil annet blir bestemt av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 20.08.2021 kl. 19.00.»

- (4) Tingretten kom til at vilkårene for fengsling forelå, men at A bare kunne holdes i varetektsfengsel frem til dagen etter, den 20. august 2021. Bakgrunnen for dette var at tingretten forutsatte at han innen den tid var overført til soning av en eldre, rettskraftig dom. Det ville etter rettens syn være et uforholdsmessig inngrep om siktede da ble holdt lenger i varetekt ettersom gjentakelsesfaren kunne avverges ved overføring til soning, og siktede hadde samtykket til dette.
- (5) Påtalemyndigheten anket kjennelsen, og anken ble gitt oppsettende virkning. Borgarting lagmannsrett avsa 24. august 2021 kjennelse med slik slutning:

«A, født 00.00.1986, kan holdes varetektsfengslet frem til 9. september 2021.»

- (6) A har anket til Høyesterett. Han har anført at varetektsfengslingen utgjør et uforholdsmessig inngrep fordi han i stedet skulle ha vært overført til soning av rettskraftig dom. A er innkalt til soning 9. september 2021, men har samtykket til å bli overført til soning straks og fengselet har bekreftet at soningsplass er tilgjengelig umiddelbart. Det er derfor en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten i forholdsmessighetsvurderingen har lagt til grunn at A ikke kan overføres direkte til soning hvis han løslates fra varetekt.
- (7) *Påtalemyndigheten* har ikke inngitt merknader til Høyesterett.
- (8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388.
- (9) Lagmannsretten kom i sin kjennelse til at vilkårene for fortsatt varetektsfengsel grunnet gjentakelsesfare var oppfylt. Om forholdsmessigheten av å holde A i varetekt frem til 9. september 2021, er uttalt følgende:
- «Tingretten fant at varetektsfengsling ut over 20. august 2021 ville være et uforholdsmessig inngrep, under henvisning til at det var mulig å overføre siktede til soning innen denne datoen.
- Slik overføring har ikke skjedd, idet påtalemyndigheten foreløpig ikke har ønsket dette. Bakgrunnen for påtalemyndighetens oppfatning er noe uklar for lagmannsretten. Det er uheldig at dette ikke er forklart nærmere. Når dette imidlertid er situasjonen, vil siktede ved en løslatelse ikke bli overført til soning, men bli satt på frifot. Etter lagmannsrettens oppfatning er behovet for fengslig forvaring (enten varetekt eller soning) meget betydelig, idet gjentakelsesfaren må betegnes som overhengende. På denne bakgrunn kan lagmannsretten – uansett den nærmere bakgrunn for at påtalemyndigheten ikke ønsker umiddelbar overføring til soning – ikke se at varetektsfengsling innebærer noe uforholdsmessig inngrep. Etter det opplyste må lagmannsretten legge til grunn at siktede ikke lenger kan overføres direkte til straffegjennomføring hvis han løslates fra varetekt, jf. HR-2014-181-U. I tilsvaret fra forsvarer er det opplyst at siktede er innkalt til soning 9. september 2021, og lagmannsretten fastsetter fengslingsfristen til denne datoen.
- Foranlediget av anken bemerker lagmannsretten for ordens skyld at tingretten ikke besluttet at siktede skulle overføres til soning. Som det fremgår foran, bare forutsatte tingretten at dette ville skje – hvilket det altså ikke har.
- Begjæringen om fengsling tas til følge, likevel slik at fengslingsfristen fastsettes til 9. september 2021.»
- (10) Slik lagmannsretten har ordlagt seg, er det uklart om den har bygget på at det finnes tilgjengelig soningsplass, men at påtalemyndigheten ikke ønsker umiddelbar overføring til soning, eller har bygget på at det ikke lenger foreligger en soningsplass før 9. september 2021. Uansett har lagmannsretten lagt til grunn at siktede ved en løslatelse fra varetekt vil bli satt på frifot frem til soning den 9. september 2021. Forholdsmessigheten av fortsatt varetektsfengsling er vurdert i et slikt perspektiv.
- (11) Forholdsmessighetsvurderingen skal ta utgangspunkt i at varetektsfengsling skal unngås dersom det foreligger et reelt alternativ til slik fengsling, jf. HR-2014-181-U. Se også HR-2014-587-U der det i avsnitt 9 heter:

«Som et ledd i forholdsmessighetsvurderingen må retten se hen til om det foreligger et reelt alternativ til fengsling. I så fall skal varetektsfengsling unngås, jf. HR-2014-181-U. Vurderingen av om det foreligger et slikt reelt alternativ, må skje med utgangspunkt i den begjæring om varetektsfengsling som foreligger.

...

Om siktede faktisk kan overføres direkte til straffegjennomføring dersom han nå løslates fra varetektsfengsling, er et forhold lagmannsretten må ta stilling til ved den fornyede vurderingen, jf. HR-2014-181-U.»

- (12) Påtalemyndigheten gjorde i anken til lagmannsretten gjeldende at overføring til soning ikke er forsvarlig i forhold til gjentakelsesfaren og sakens alvorlighet. Som det vil ha fremgått, fant lagmannsretten bakgrunnen for dette «noe uklar» og anså fraværet av en nærmere forklaring som «uheldig».
- (13) Verken i påtalemyndighetens anke eller forsvarers støtteskriv til lagmannsretten fremgår det at soning først ville kunne påbegynnes fra innkallingsdatoen 9. september 2021. Tvert imot ble det opplyst i forsvarers støtteskriv at siktede har soningsplass og vil gå over til soning ved løslatelse. I lys av dette og påtalemyndighetens – også etter lagmannsrettens syn – uklare begrunnelse for at overgang til soning som alternativ til varetekt ikke vil være forsvarlig, er det etter ankeutvalgets oppfatning uforklart hvorfor lagmannsretten likevel mener fortsatt varetektsfengsling vil være forholdsmessig.
- (14) Ankeutvalget kan heller ikke se at lagmannsrettens uttalelse om at varetektsfengsling ikke vil innebære noe uforholdsmessig inngrep «uansett den nærmere bakgrunn for at påtalemyndigheten ikke ønsker umiddelbar overføring til soning», er forenlig med at varetektsfengsling skal unngås dersom det foreligger et reelt alternativ til slik fengsling, jf. HR-2014-181-U.
- (15) Lagmannsrettens kjennelse må etter dette oppheves.
- (16) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Wilhelm Matheson
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)